وانةی 26

1	**نويَذ**

سةركردةی طروث: نويَذيكة بـۆ طروثةكةت و ئةم بةرنامةية تةرخانبكة بۆ ئامادةكردنی قوتابيان بۆخودا.

2	**بةشداری كردن** (20 خولةك) ثةيدابوون

بةنۆرة بةشداری بكةن (يان لةدةفتةرةكانی خةلَوةتی رِوحيدا بخويَننةوة) ئةوةی لةيةكيَك **لە خەڵوەتە** رِوحيةكاندا فيَری بوون و تيَرِامانةكانتان لةبرِطةی كتيَبی ثيرۆزدا ثةيدابوون 6: 9 لةطةلَ لةبةرضاوطرتنی ئةوةی كةدةبيَ بةشداريةكان كورت بن.
طویَ بۆ ئةوكةسة بطرن كةبةشداری دةكات لةطةلَ قسةكانيدا بةرِاستی هةلَسوكةت بكةن و دةمة تةقيَ مةكةن لةطةلَ ئةوكارانةی بةشداری تيَدا دةكات.

3	**لةبةركردن** (20 خولةك) سروشتی طوناه رِۆما 3: 23

أ) <u>تيَرامان</u>

رِۆما 3: 21 - 22 بخويَنةوة " بەڵام ئێستا بێتاوانكردن لە خوداوە ئاشكرا كرا بەبێ شەریعەت، تەورات و پێغەمبەرانیش شایەتی بۆ دەدەن. ئەم بێتاوانكردنەی لە خوداوە بەهۆی باوەڕ بە عیسای مەسیح بۆ هەموو ئەوانەیە كە باوەڕ دەهێنن، بۆ هەمووان بەبێ جیاوازییە.

ئةم ئاية‌تة لةبةركردنةی خوارةوة لةسةر بۆرديَكی رِةش يان سثی بنوسة	سروشتی طوناه رِۆما 3: 23 **لەبەر ئەوەی هەموو گوناهیان كرد و لە شكۆی خودا كەوتن،** رِۆما 3: 23	بةلَطةی كتيَب لةسةر ثشتی كارتةكة بنوسة

1. <u>مانای طوناهكردن لةكتيَبی ثيرۆزدا.</u>

ووشةی طوناه مانای **نەگەیشتن** بـە ئامانجة. كاتيَك كتيَبی ثيرۆز باس لةطوناه دةكات بةمة ئاماذة بۆ بوونی طرفتيَك دةكات لةثةيوةنديمان لةطةلَ خودا. طوناه بةضةمكة كتيَبيةكةی مانای نەگەیشتن ئةو ئامانجةية كةخودا لةذيانماندا دياری كردووة ئامانجی خودا ئةوةية كةمرۆظ ثةيوةندی دروستی لةطةلَيدا هةبيَ هةروةها لةطةلَ خۆيان و خةلَكانی تريش و كاری رِاست لةذيانياندا ئةنجام بدةن. بةلاَم **لە** كاتيَكدا خةلَكی ثةيوةندی ساغ و دروستيان لةطةلَ خودا (يان لةطةلَ خۆيان و خةلَكی تردا) نية ئةوا لةوكاتةدا كتيَبی ثيرۆز بة (طوناهكار) ناويان دةبات.
لةكاتيَكدا لةرِوانطةی خوداوة كاری باش ناكةن ئةوا كتيَبی ثيرۆز بةطوناهكار ناويان دةبات وةلةكاتيَكدا سةركةوتوو نابن لةهيَنانةدی ثيَوةرةكانی خودا بۆ مرۆظ ئةوا كتيَبی ثيرۆز بةطوناهكار ناويان دةبات. هةموو ئةوةی خةلَكی لةدونيادا بةكاری ضاكةی دادةنيَن و ناوی دةنيَن (ذيانی دروست) ثيَويستة بةو ئامانجة ثيَوانة بكريَن كة خودا بۆ خةلَكی داناوةو هةموو كارةكان بةو ثيَوةرانة ثيَوانة بكريَن كةخودا بۆ كاری ضاكةی داناوة. ثيَويستة لةسةرمان كةبزانين كةئامانجی خوداو ثيَوةرةكةی بۆ ذيان لةكةسايةتی خوداوةند عيسای مةسيحدا و لةكتيَبی ثيرۆزدا فيَرمان دةكةن كة كةسيَك نية بةتةواوی ذيانيَكی سةربةرزو باش بذيت لةبةردةم خودا و هيض كاريَكی ضاكة نية كاری بةتةواوی لةرِوانطةی خودا رِۆما 3: 23 بخويَنةوة لەبەر ئەوەی هەموو گوناهیان كرد و لە شكۆی خودا كەوتن،بةم شيَوةية تةنانةت ئةو كةسانةش كةذيانيَكی نمونةيی دةذين و بةكاری ضاكةی زۆر هةلَدةستن لةرِوانطةی خوداوة طوناهكارن. هةموو خةلَكی هةلَةيان كردووة لةتيَكانی ئةو ئامانجةی خودا بۆ ذيان دياری كردووة و سةركةوتوو نةبوون لةطةيشتن بةو ثيَوةرانةی خودا دايناون لةلايةكی ترةوة ووشةی (طوناه كردن) لةرِوانطةی خوداوة تةنها ئةنجامدانی كاری هةلَةنية بةلَكو ئةنجام نةدانی ئةو ضاكةيةية كةلةكتيَبی ثيرۆزدا دياری كراوة بةم شيَوةية طوناه كردن تةنها بوونی ثةيوةندی خراث نية لةنيَوان خةلَكی و خودادا بةلَكو مانای ئةوةية بةهيض شيَوةيةك ئةو ثةيوةندية نية لةنيَوان خوداو خةلَكی ئةو خودايةی كة لة كتيَبی ثيرۆزدا خۆی رِاطةياندووة.

2. <u>بنچینەی طوناه و بةرهةمی طوناه.</u>

ئةو خةلَكانةی كةدةلَيَن درۆ ناكةن و دزی ناكةن و تاوان ئةنجام نادةن، تائيَستاش لةرِوانطةی خوداوة طوناهكارن ضونكة تةنها دةرِواننة بةرهةمی طوناه كردن نة بنةماو بنچینەی خودی طوناه كردن.

أ) بنچىنەى <u>(رەطى) طوناه</u> بريتية لەخۆ ثەرستى و سەربەخۆيى وەرطرتنەوة لەخودا، بنچىنەى ثەيوةندى ثضراِوة لةطةلَ خودادا تةنانةت ئةطةر هةندىَ لةخةلَكى تاوان ئةنجام نةدةن يان درؤ نةكةن و دزى نةكةن ئةوا ثةيوةنديةكةيان هةر لةطةلَ خودا ثضراِوة تةنانةت ئةطةر ذيانيَكى ضاكة خودازانةش بذين، هةر طوناهكارن ضونكة ذيانيَك دةذين كة دوورة لةخوداى زيندوو كةلةكتيَبى ثيرؤزدا خؤى راِطةياندووة تةنانةت ئةطةر بةذيانيَكى ئةوثةرِى باوةرِدارى بذين تائيَستاش طوناهكارن ضونكة تةنها بةثيَى بيرو بؤضوونى باوةرِدارى تايبةت بةخؤيان دةذين. بنةضةى(بنچىنەى) طوناه ئةوةية كة ئةو ئامانجة نةثيَكين كةخودا بؤ ذيانمانى ديارى كردووةو ئامانج و ثيَوةرى ئةخلاقى باوةرِدارى تايبةت دابنيَين دوور لةوةى كةخودا لةكتيَبى ثيرؤزدا ئاشكراى كردووة.

هةروةها رِةطى طوناه ماناى رِيَك كردنى ذيانة لةدةرةوةى ئةو سنورةى خودا كيَشاويةتى يان ذيان بةبىَ ئةو سنورةى خودا دايناوة. رِةطى خةتاو طوناه ئةوةية كةوا خؤت تيَرِوانينى خؤت بؤ جيهان و كؤمةلَطا بكيَشى دوور لةو خودايةى كةلةكتيَبى ثيرؤزدا خؤى راِطةياندووة.

ب) <u>بةرى طوناه</u> لةرِةطى طوناهةوة سةرهةلَدةدات بةرى طوناه كةوا لةرِةطى طوناه دةكات ئاشكرا بيَت و ديابيَت و نةكرىَ رِةت بكريَتةوة مةبةست لةبةرى طوناه ئةنجامدانى هةلَسوكةوتى هةلَةية لةلايةكةوةو ئةنجام نةدانى كارى ضاكةية لةلايةكى ترةوة بةواتايةكى تر ئةنجامى طوناه ئةوةية كةئةو كارانة بكةى كةخودا داوادةكات ئةنجامى نةدةيت و ئةو كارانة نةكةيت كةخودا داوادةكات بيانكةيت.

دةتوانى ليستى ئةو شتة زؤرانة بدؤزيتةوة كة داوامان لىَ دةكات و ئةنجاميان نةدةين و ليَيان نزيك نةبينةوة (مةرقؤس 7: 20 - 32 رِؤما 1: 28 - 32 غةلاَتية 5: 19 - 21 تيتؤس 3: 3 بينين 2: 8) بةم شيَوةية طوناه تةنها باسى كارة خراثةكان ناكات بةلَكو باسى ثةيوةندية ثضراِوةكانيش دةكات لةطةلَ خوداى زيندوو راِستة قينة كةلةكتيَبى ثيرؤزدا خؤى ئاشكرا كردووة. لةبةرئةوة باوةرِداران ووتار بةئينجيل دةدةن ثيَويستة يارمةتى خةلَكى بدةن بؤ تيَطةيشتنى طوناه لةهةردوو لايةوة رِةط و بةر.

3. <u>شكؤمةندى خودا</u>

شكؤمةندى خودا دةربرِينى سروشتى خوداي و ئامادةيى خوداية خودا يةكةم ثياو يةكةم ذنى لةسةر ويَنةى خؤى خولَقاند (ثةيدابوون 1: 27) ئةمةش ماناى ئةوةية كة برِيَكى دياريكراو لةسيفةتى خوداو سروشت و ثيرؤزى و خؤشةويستى خودايان هةبوو، بةلاَم ئةم ويَنةيةى خوداية يان وونكرد كاتيَك كةوتنة هةلَةو طوناهةوة ضيتر سيفةتى خودايان نةما بةمةش بةجةستةو بةرِوح بوون بةمردوو ثةيدابوون 3: 19 ضاكةو ثيرؤزى خؤيان وونكرد ثةيدابوون 6: 5 وةسيفةتى خؤشةويستيان نةما ثةيدابوون 4: 8 - 9 هةولَياندا خؤيان لةخودا بشارنةوة دواى ئةوةى كةهاورِيَى ئةو بوون ثةيدابوون 3: 8 - 10. ئةمة ئةو مانايةية كةئايةتى رِؤما مةبةستيةتى رِؤما 3: 23 خةلَكى هةموو ئةو ئامانجةيان وونكرد كةخودا ديارى كردووة بؤ ذيانيان، دواتر ويَنةى خودايان ونكردو سيفةتةكانى خودايان نةما وة ضيتر هةستيان بةئامادةيى خودا نةكرد لةذيانياندا ئةو ثيَوةرةى كةخودا بؤ خةلَكى داناوة بؤ ئةوةى بتوانن ليَى نزيك ببنةوةو ثاكانةو ليَخؤشبون بةدةست بهيَنن و لةرِوانطةى ئةوةوة ثةسةند كراو بن ثيَويستة سةد لةسةد تةواو بن لةبةرئةوة دواى ئةوةى ئادةم و حةوا كةوتنة طوناهةوة هيض كةسيَك شايةنى ئةوة نةبوو لةخودا نزيك بيَتةوةو لاى ئةو ثةسةند بيَت ئةمةش ماناى ئةوةية كةهةموو خةلَكى لةلايةن خوداوة رِةتكرانةوة، لةجياتى ئةوةى رِةزامةندى خودا بةدةست بهيَنن شايانى رِؤذى دوايى دادثةروةرن.

ثوختة: هةموو خةلَكى بارى بىَ تاوانيان وونكرد بةهؤى سروشتى طوناه كردن كة لة ئادةمةو حەواوە بؤيان ماوةتةوة وايان لىَ هات ويَنةى خودا تيايناندا رِةنط نةداتةوةو خودا رِةتى كردنةوة.

<u>ب) لةبةركردن و ثيَداضونةوة.</u>

1. ئايةتى كتيَبى لةسةر كارتيَكى تازة يان دةفتةرى تيَبينى بضوك **<u>بنوسة</u>**.
2. بةشيَوازى دروست ئايةتى كتيَبى **<u>لةبةر بكة</u>** (رِؤما 3: 23)
3. **<u>ثيَدا بضؤوة</u>**: طروثةكةت دابةش بكة بؤ طروثى دوانى و هةركةسيَكيش دلَنيا بىَ كة هاورِيَكةى ئايةتى كؤتايى لةبةركردبىَ.

4	وانةى كتيَب (70 خولةك) ضالاكى رِووناكبيرى كلَيَسا: ثةيدابوون 1: 24، 2: 25

شيَوازى ثيَنج هةنطاوةكةى خويَندنى كتيَبى ثيرؤز بةكار بهيَنة بؤ خويَندنى ثةيدابوون 1: 24، 2: 25

<u>هةنطاوى 1</u>: <u>بخويَنةوة</u> **<u>بخويَنةوة</u>**: بابةتيةكةوة ثةيدابوون 1: 24، 2: 25 بخويَنينةوة بابةتؤرة بخويَنينةوة بةشيَوةيةك كةهةر كةسيَك ئايةتيَك بخويَنيَتةوة تاكؤتايى هةموو برِطةكة

هەنطاوی 2: ئاشکرای بکە
بیربکەوە ئەو ڕاستیە ضیە کەئێت وایە طرنطە بۆت لەم بڕطەیەدا؟
یان ئەو ڕاستیە ضیە کەبەر ئەقڵ و دڵت کەوتوون لەم برطە کتێبیەدا؟
تۆمار بکە: ڕاستیەك یان دوو ڕاستی ئاشکرا بکە کەئێیان دەطەی بیریان لیَ بکەوەو بیرو بۆضونەکانت لەدەفتەرەکەتدا تۆمار بکە
بەشداری بکە. (دوای ئەوەی کەئەندامانی طروثەکەت هەندیَ کات لە بیرکردنەوە بەسەر دەبەن بەشداری بیرو بۆضوونی یەکتری بکەن بەنۆرە)
بانۆرە بکەین لەبەشداری کردنی ئەو شتانەی هەریەك لەئێمە ئاشکرای کردووە.
ئەمانەی خوارەوە ضەند نموونەیەکن لەبەشداری کردنی هەندیَك لەو کەسانە لەوەی ئاشکرایان کردووە بیرت بیَ کەلەهەر طروثێکی بضوکدا ئەندامانی طروث بەشداری شتە جیاوازەکان دەکەن مەرج نیە هەمان شت بن.

ئاشکراکردنی 1: ڕاستی ئەسەند لای من ئەو ڕاستیە ئەسەند کراوەیە لە1 - 27
(ذن و ثیاو لەسەر ویَنەی خودا دروستکراون) خودا هەردووك ذن و ثیاوی لەسەر ویَنەی خۆی دروست کردوون ئەمەش مانای ئەوەیە کەئێویستە سیفەتە دیاری کراوەکانی هەریەك لەذن و ثیاو ڕەنطدانەوەی کەسایەتی خودا بن لەبەرئەوە من تەواو لەطیان لەبەران و بالَندەو خشۆکەکان جیاوازم ضونکە لەسەر ویَنەی خودا دروست نەکراون بەلاَم منی لەسەر شیَوەی خۆی دروستی کردووم وە زۆر لەسیفەتەکانی خۆی ثیَ بەخشیوم ئەم ڕاستیە یارمەتیم دەدات کەبەشیَوەیەکی ڕاست خۆم بناسم و بەهای خولَقاندنی جوانی خودا بۆ خۆم بزانم و هەلَسەنطاندنیَکی دروستی خۆم هەبیَ.

ئاشکراکردنی 2: ڕاستی ئەسەندکراو لای من ئەوەیە کەلەثەیدابوون 1: 28 ئاشکرا کراوە (بەرەکەتی خودا) ئەمە یەکەمجارە کەخودا ذن و ثیاو بەشیَوەیەکی ڕاستەو خۆ لەکتێبی ثیرۆزدا بدویَنیَ خودا باسی بەرەکەتی کرد لەسەر خولَقیَنراو طیانلەبەران بەلاَم ذن و ثیاوی ڕاستەوخۆ ثیرۆز کرد ئەمەش یەکەم ئاطاداری ڕاطەیاندنی خودا بوو بۆ خەلَکی لیَرەدا دەبینین کەخودا ئەوە ڕادەطەیەنیَ کەلەخەلَکی و دنیانیی دەویَ لیَرەدا جیاوازی طەورەمان لەنیَوان مرۆظ و طیانەوەران ثیَشان دەدات.
خودا بۆ مەبەستیَکی دیاریکراو دروستی کردووم، دروستی کردووم بۆ ئەوەي ثەیوەندی کەسیم لەطەلَی هەبیَ بۆ ئەوەی ثەیوەندی کەسیم هەبیَ لەطەلَ خەلَکانی تر هەروەها بۆ ئەوەی طیانی بەر ثرسیاریم بەرامبەر دروستکراوانی خودا هەبیَ لەبەر ئەمە دەربارەی ثەیوەندی بەخوداوە ثێویستە لەسەرم ویَنەی خودا لەمنەوە ڕەنط بداتەوە بەشیَوەیەکی طونجاو دەربارەی ثەیوەندیم بەخەلَکانی ترەوە ثێویستە لەسەرم ڕیَزی جیاوازی نیَوان نیَرو میَ بطرم دەربارەی جیهانی سروشتیش ثێویستە ملی ثیَ کەض بکەم دەسەلاَتم بەسەریدا هەبیَ.

هەنطاوی 3: **هەندیَك ثرسیار بکە**
بیربکەوە: ئەو ثرسیارە ضیە کەئارەزووی دەکەی لەم طروثەی بکەی دەربارەی ئەم بڕطە کتێبیە با هەولَ بدەین هەموو ڕاستیەك تیَبطەین کەلەثەیدابوون 1: 24، 2: 25 ڕاطەیاندراوەو ثرسیار بکەین لەو شتانەی تیَی نەطەیشتووین.
تۆماربکە: ووریای دارِشتنی ثرسیارەکەبە بەڕونترین دارِشتن دوای ئەوە ثرسیارەکەت لەدەفتەرەکەدا تۆمار بکە.
بەشداری بکە: (دوای ئەوەی کەئەندامانی طروثەکەت هەندیَك کات لەنوسین و بیرکردنەوە بەسەر دەبەن یەکەمجار داوابکە کەهەریەکە بەثرسیارەکەی بەشداری بکات.
طفتوطۆبکە: دوای ئەوە هەندیَك لەو ثرسیارانە هەلَبذیَرە وەهەولَ بدە بەطفتوطۆی بەیەکەوە لەطروثەکەتدا وەلاَمیان بدەیتەوە.
(ئەمانەی خوارەوە نموونەن بۆ هەندیَك لەو ثرسیارانەی کەلەوانەیە ئەندامانی طروث بیکەن و وەهەندیَك تیَبینی بەسوود بۆ بەڕیَوە بردنی طفتوطۆ دەربارەی ثرسیارەکان).

ث1/ ثەیوەندی ضیە لەنیَوان بەشی یەکەم و بەشی دووەم لەثەیدابوون
تیَبینی: بەشی دووەم لەثەیدابوون ضیرۆك و طیَرانەوەی دووەم نیە بۆ ضیرۆکی خولَقاندن کەهەندیَك بانگەشەی بۆ دەکەن کە طوایە لەبنەرەتدا دەطەڕیَتەوە بۆ سەرضاوەیەکی تر یان وولاَتیَکی تر ئایەتی ثەیدابوون 2: 4 بەئاشکرا فیَرمان دەکات کەمیَذوو دەست ثیَ ناکات تەنها لەدوای تەواو بوونی خولَقاندنی بوون (طەردوون) نەبیَ (ثەیدابوون 1: 1، 2: 3)
أ) بەشی یەکەم لەثەیدابوون بەمانای ووتەی سەرەدەم میَذوو نیە، کات لەڕۆذی ضوارەمی خولَقاندنەوە نەبیَ دەستی ثیَ نەکردووە ثەیدابوون 1: 14 بۆیە بەشی 1 لەثەیدابوون ڕاطەیاندنی خودایە لەسەر خولَقاندنی طەردوون بەتایبەتی زەوی لەکاتیَکدا کەمرۆظ کاری خولَقاندنی کۆتایی بوو کەخودا ثیَی هەلَسا ثەیدابوون 1: 26 - 27 ذن و ثیاو ئامادە نەبوون کاتیَك خودا هەموو شتەکانی تری خولَقاند، بەلاَم دواتر خودا بۆ مرۆظی ڕاطەیاند لە پەرتووکی پیرۆزدا ئەم هەموو شتەی ڕاطەیاند ثەیدابوون 1: 1 وە بۆ کیَ هەموو ئەم شتانەی خولَقاند ثەیدابوون 1: 14 - 26 - 29 وە مەبەستی خودا لەخولَقاندنی هەموو شتیَك ضیە ثەیدابوون 1: 28 ئیشایا 43: 7 کۆلۆسی 1: 16.

ب) بەشی 2لەثەیدابوون بەشیَوەیەکی دیاریکراو دورو دریَذ باس لەدروستکردنی مرۆظ دەکات ثەیدابوون 2: 4 ب) 7 وەبەهەشت ثەیدابوون 2: 8 - 17 و دروستکردنی ثەیدابوون 2: 18 - 25 دەکات بەلاَم بەشی سیَیەم لەثەیدابوون لەکەوتنی ذن و ثیاو دەطێڕیَتەوە لەطوناه و دەرئەنجامەکانی کەدەرکردنیان بوو لەبەهەشت.

ث2 / (ریزبەندی كات كامەیە لەخولَقاندنی رووەك و مرۆظ)
تێبینی لەكاتێكدا كەبەشی 1 لەثەیدابوون بۆمانی ئاشكرا دەكات كەخودا ڕووەك و درەختی یەكمجار دروستكرد و دواتریش طیانلەبەران و دواتریش ثیاوو ذن بەلاَم وادیارە كە بەشی دووەم لەثەیدابوون ڕیزبەندیەكی جیاواز دەطرێتەوە دروستكردنی ثیاو یەكەم جار دێت دواتر دروستكردنی ڕووەك و گیانلەبەران و لەكۆتایشدا دروستكردنی ذن بەلاَم ثێویستە بزانین كە بەشی یەكەم و دووەم لەثەیدابوون دذ بەیەك نین بەلَكو یەكیان ئەوی تریان تەواو دەكات.
أ) ئایەتەكانی ثەیدابوون 2: 4 ب- 7 دەست دەكات بەطێرانەوەی مێذووی مرۆظ: ئەو ثیاوەی خولَقاند كەزەوی دەكێلَێت و بەرهەم و بەروبوم بەرهەم دێنێت ئەم برطەیەی كتێبیە دەلَیَ خودا زەوی ئاسمانەكان و مرۆظی دروستكرد ئەطەر بطەڕێینەوە بۆ دەقە عیبریەكە دەبینین لەرستەیەكی لێكدراوی شێوە ڕستەیەكی سەرەتایی و ڕستەیەكی (دذە نەقیزە) و شێوە ڕستەیەكی كۆتایی ثێ دێت وەرطێرانی دەقاو دەق بەم شێوەیەی خوارەوە دەردەكەوێت ئەو ڕۆذەی خوداوەند زەوی و ئاسمانەكانی دروستكرد ڕووەك لەزەوی دەرنەضوبوو وەهیض درەختێك نەڕوابوو ضونكە ئەوكات خودا بارانی نەناردبوو لەبەرئەوەی مرۆظی تیا نەبوو بۆ ئەوەی بیكێلَێ و بیضێنێ (شێوە ڕستەی سەرەتایی ثەیدابوون 2: 4 ب- 5) بەلاَم تەمێك (هەلَم) لەزەوی هەلَدەستاو ڕووی زەوی ئاو دەدا (شێوە ڕستەی معنز ثەیدابوون 2: 6) خودا مرۆظی دووروستكرد وشنەی ذیانی بەلوتیدا كردوو بوو بەمرۆظی زیندوو (شێوە ڕستەی كۆتایی ثەیدابوون 2: 7)

1. شێوە ڕستەی سەرەكی (ثەیدابوون 2: 4 ب- 5) دۆخی بنەرەتی باس دەكات هیض درەخت و درەختۆكەی لێ نەبوو هیض ڕووەكی سروشتی و ڕووەكی تری لێ نەبوو هەموو سالَێك بروێنەوە ضونكە خودا ئەوكات بارانی نەناردبوو مرۆظیش دروست نەكرابوو تا زەوی بكێلَێ.

2. شێوەی ڕستەی دذەنەقیز ثەیدابوون 2: 6 ئەوە ڕووندەكاتەوە كاتێك خودا ڕووەك و درەختەكانی خولَقاند ثەیدابوون 1: 11 - 13 وای كرد ئەم هەلَمە لەزەوی بەرز بێتەوە بۆ ئەوەی بارو دۆخی طونجاو ئامادە بكات بۆ طەشەكردنی ڕووك و درەختەكان خودا بۆ ئەوە هەلَمی داهێنا بۆ ئەوەی ڕووی زەوی ئاو بدات و هەور ثێك بهێنێ بۆ باران ئێمە كاتێك لەئەیوب 36: 27 دەخوێنینەوە كە خودا دلَۆثە ئاوەكان كێش دەكات وە وادەكات هەورەكان باران ببارێنن

3. شێوە ڕستەی كۆتایی ثەیدابوون 2: 7 باس لەوە دەكات ضۆن خودا مرۆظی هێنایە دی خودا مرۆظی ئادەم لەو ڕەطەزانە خولَقاند كەلەزەویدا هەبوون و فووی بەلوتیدا كرد بەم شێوەیە ئادەم بوو بەبونەوەرێكی زیندوو سروشتی مرۆظ دەطمەن بوو جەستەی لەجیهانی ماددی خولَقێنرابوو بەلاَم ڕوحی لەخودا بوو ئەمەش دەریدەخات كەسیفەتی خودا هەلَدەطرێ.

ب) ئایەتەكانی ثەیدابوون 2: 8 - 17 بەردەوام دەبێ لەسەر طێرانەوەی مێذووی مرۆظ دامەزراندنی بەهەشت لەعەدەن

1. خودا هەستا بەدامەزراندنی بەهەشت لەشوێنێكی عەدەن ئەم بەهەشتە دەكەوتە شوێنێكی ڕۆذهەلاَتی عەدەن لەڕوانطەی نوسەری ئەم سروشەوە بەلاَم شوێنی ضوار ڕووبارەكە لەكاتی دامەزراندنی ئەم بەهەشتە دیارنیە

2. ئایەتی ثەیدابوون 2: 9 ئامادە بۆ خولَقاندنی بنەڕەتی درەختەكان ناكات لەسەر زەوی (ثەیدابوون 1: 9 - 11)بەلَكو ئامادە بۆ طەشەكردنیان دەكات لەكاتێكی دواتر لەعەدەن دوو درەختی جیاواز هەبوون لەناوەڕاستی بەهەشت. درەختی ذیان تەنها خواردنی نەدەدا بەجەستەی مرۆظ وەك بەری هەموو درەختەكانی تر بەلَكو توانایەكی تایبەتی هەبوو كەذیانی نەمری دەبەخشی بەمرۆظ (ثەیدابوون 3: 25) بەلاَم درەختی زانینی ضاكەو خراثە زانین و جیاكردنەوەی تەواوی دەبەخشی ئیشایا 7: 15 - 16 بۆ ئەوەی ضاكەو ئەوەی خراثیە.
ئادەم هێزی زانینی ضاكەو خراثەی ثێ درا نەك لەڕێطای ئەم درەختەوە بەلَكو بەڕێطای نەخواردنی بەری ئەم درەختە كاتێك خودا خواردنی بەری ئەم درەختەی لەئادەم قەدەغە كرد بەمە بەڕاستی فێری كرد كەضاكەو خراثە بناسێ و لەیەكتریان جیا بكاتەوە. نەخواردنی بەری ئەم درەختە ضاكەیەو خواردنیشی خراثەیەو سزاكەی مردنە هەروەها ئاسەوانی كردنی بەهەشت لەهەندێك جۆری هێزی خراثەكار زانینی ثێویستی بۆ ناسینی ضاكەو خراثە دا بەئادەم.

3. خودا ئەركی كێلاَن و ضاندن و ضاودێری كردن و ئاراستنی بەهەشت و هەموو بوون بەئادەم سثارد ثەیدابوون 1: 31 كەكاری ضاكەو هێنانی ڕۆشنبیری و شارستانی بۆ ئەم زەویە بهێنێ هەروەها ثێویست بوو لەسەر ئادەم كەثاسەوانی بەهەشت بكاو لەیەكێك لەشێوەكانی خراثە بی ئاریزێ ئەویش كارێكە كەتەنها لەبەشی 3 لەثەیدابوون دەخوێنینەوە.

ثوختە: هەردووك بەشی 1 و 2 لەثەیدابوون فێرمان دەكەن كەڕووەكەكان و درەختەكان ثێش خولَقاندنی ثیاوو ذن خولَقێنراون.

ث3 / ریزبەندی كات كامەیە خولَقاندنی طیانلەبەرەكان و مرۆظ؟
تێبینی: ئایەتەكانی ثەیدابوون 2: 18 - 25 بەردەوام دەبن لەسەر طێرانەوەی مێذووی مرۆظ: خولَقاندنی ذن، ئایەتەكانی (ثەیدابوون 1: 20 - 27) بەڕوونی فێرمان دەكەن كە بالَندەو طیانلەبەرەكان ثێش خولَقاندنی ذنء ثیاو خولَقێندراون. هەردووك ئایەتەكان (ثەیدابوون 1: 26 - 27) ثوختەی خولَقاندنی ثیاوء ذنن بەبێ هیض ئامادەیەك بۆ ماوەی نێوان خولَقاندنی ثیاوء خولَقاندنی ذن. بەشي دووەم لە ثەیدابوون بەئاشكرا فێرمان دەكات كە ذن دوای ماوەیەكی درێذ لە خولَقاندنی ثیاو دروستكراوة.

أ. ئایەتی ڤەیدابوون 5: 19 فێرمان ناکات کەخودا لەسەرەتادا سەرکەوتوو نەبووە لە دۆزینەوەی طونجاوێك بۆ ڤیاو.

هەندێك سەیری (ڤەیدابوون 2: 19) دەکەن وەك ئەوەی کە خودا طیانلەبەرانء باڵندەکان دوای مرۆظ خولَقاندبێ هەروەها خولَقاندنی طیانلەبەران و باڵندەکان وا شرۆظە دەکەن کە هەوڵێکی سەرکەوتوو نەبێ لەلایەن خوداوە بۆ خولَقاندنی طونجاوێك بۆ ڤیاو ئەوان دەڵێن ڤیاظو بەناو طیانلەبەرەکاندا طەڕاوە و ناوی طونجاوی لێناون بەلاَم خودا نەیتوانیوە طونجاوێك لەناویاندا بدۆزێتەوە بۆ ڤیاو، بەلاَم ئەم شرۆظە کردنء لێکدانەوەیە ڕاست نییە. ضونکە خودا توانای ئەوەی هەبوو مرۆظ بخولَقێنێ لە (ڤەیدابوون 2: 7) وە توانای خولَقاندنی ئافرەتیشي بەهەمان شێوە هەبوو (ڤەیدابوون 2: 21 - 25)

ب. ئایەتەکانی (ڤەیدابوون 2: 18 - 20) لەسەرەتادا خودا ئارەزووی لای ڤیاو دروستکرد بۆ بەشداریکرن لەطەڵ طونجاوێکی دیاریکراو.

لەڤەیدابوون (2: 18) خودا ڕستەیەکی سەرەتایی ڤێشکەش کرد ڤێش ئەوەی ذن دروست بکات لە (ڤەیدابوون 2: 19 - 22) ئەویش بەو شێوەیەی کەلەڤەیدابوون (1: 26) کردی ڤێش ئەوەی ئادەم و حەوا بخولَقێنێ لە (ڤەیدابوون 1: 27) باشترین ڕێطا بۆ وەرطێڕانی کرداری عیبری کەلە (ڤەیدابوون 2: 19) هاتووە ئەوەیە کەبەڕابردووی تەواو دابنرێ. خودا لەطەڵ هەموو درندە کێویەکانء باڵندەکانء ئاسمانی دارِشت و هێنای بۆلای ئادەم بۆئەوەی ببینێ بەض ناوێك بانطیان دەکات. هەرناوێکی کە ئادەم لە بوونەوەرەکانی نا بووبە ناوێکی زیندوو بۆی.

ئەمەش مانای ئەوەیە کە دوای ئەوەی خودا خولَقاندنی باڵندەکانی تەواو کرد (ڤەیدابوون 1: 20 - 23) و طیانلەبەران لە (ڤەیدابوون 1: 24 - 25) هەستابە خولَقاتندنی ئادەم (ڤەیدابوون 1: 26 - 27)و لەرِێطای ڤێدانی ئەو ناوانە ڤێی، ئادەم دەریخست کە سروشتء خەسلَەتی هەموو جۆرێکی باڵندەکانء گیانلەبەرەکان تێطەیشت بەطەڕانی ئادەم بەناو طیانلەبەرەکانداء ناسینی سیفەتء سروشتیان بۆی دەرکەوت کەئەو لەهەموو بوونەوەرە زیندووەکانی تر جیاوازە.

بۆیە ئێمە لە (ڤەیدابوون 2: 20) دەبیخوێنینەوە، بەلاَم ئەو لەناویاندا دیاریکراوێکی لە شێوەی خۆی نەدۆزییەوە بەم شێوەیە ئەوە ئادەم بوو نەك خودا کە نەیتوانی دیاریکراوێك لەشێوەی خۆي بدۆزێتەوە. خودا ئارەزووی بەشداریکردنء هاوبەشي خستە دڵي ڤیاوەوە (ئادەم) کە ناکرێ هیض بوونەوەرێك تێری بکات جطە لەذن (حەوا) باڵندەو طیانلەبەرەکان نەیان توانی ئەم ئارەزووە تێر بکەنء ڤێویستە بوونەوەرەکەی تر شێوەی ئادەمی هەبێ بۆ ئەوەی بتوانێ ئەم ئارەزووە قوڵەی تێر بکات، بۆیە لە (ڤەیدابوون 2: 24) دەخوێنینەوە کە خودا ذنی لە ڤەراسووی ڤیاو دروست کردووە بۆ ئەوەی طوزارش لەو نهێنیە قوڵە بکات کە هەردووکیان یەکتر ڤێك دەهێنن لە (ڤەیدابوون 2: 23 - 44). ذن لەشێوەی ڤیاو بوو لەبەرئەوەی لەتیەکێك لەڤەراسووەکانی وەرطیراوە بۆئەوەی دیاریکراوی ئەو بێت. لەقاضي وەرنەطیراوە بۆئەوەی نەبێتە کەنیزەکی ئەو لەسەریشي وەرنەطیراوە بۆئەوەی بەسەریدا زاڵ نەبێ.

ڤوختە: هەردوو بەشي 1و 2 لە ڤەیدابوون ڕوونی دەکەنەوە کە طیانلەبەرانء باڵندەکان ڤێش مرۆظ خولَقێندراون.

ڤ4 / ضی وادەکات کە مرۆظ لەبوونەوەرەکانی تر جیاواز بێت؟

تێبینی / خودا بەشێوازێکی جیا لەبوونەوەرەکانی تر خولَقاند.

أ) جەستەی مرۆظ: ئایەتی (ڤەیدابوون 2: 7) دەڵێ خودا ڤیاوانی لەو ڕطەزانە خولَقاند کەلەطلَدا هەن. بەفوو شنەی ذیانی بەلوولوتیدا کردو مرۆظ بوو بە بوونەوەرێکی زیندوو. بەم شێوەیە لەکاتێکدا خودا بەفەرمانی خۆی طیانلەبەرانی خولَقاند، بەلاَم مرۆظ بەدەستی خۆي دروستکردو بەفوو شنەی ذیانی بەبەرداکرد. ئەمە ڤیشانمان دەدات کە جەستەی مرۆظ لە طیانلەبەران جیاوازە و ڤاشە ڕۆذی زۆر جیاوازی هەیە.

ب) روحی مرۆظ: لە (ڤەیدابوون 1: 26- 27) دەخوێنینەوە کەخودا ذنء ڤیاوی لەسەر وێنەی خۆی خولَقاند، خودا سروشتی ڕوحی شێوەی ڕوحی خودای ڤێبەخشي. بەم شێوەیە مرۆظ هەندێك سیفەتی خودای تێدابوون، ئەمەیە کە شوێنی دەطمەن دەدات بەمرۆظ لەناو هەموو بوونەوەرانی تردا هیض شتێك لە بووندا لەسەر وێنەی خودا دروست نەکراوە جطە لە ذن و ڤیاو.

ج) ڤەیوەندی مرۆظ بەخوداوە: لە (ڤەیدابوون 1: 28 - 29) دەخوێنینەوە کە خودا ڕاستەوخۆ لەطەڵ ذنء ڤیاو قسەي کردووە، ئەمە یەکەم جار بووە کە خودا لەطەڵ مرۆظ قسە بکات، هەروەها یەکەمجار بووە کە خۆی بۆ مرۆظ ڕابطەیەنێ. کەواتە خودا توانای ئەوەی داوە بەمرۆظ کە خودا بناسێ ء ڤەیوەندی لەطەڵی هەبێ سەرەڕای ئەوەش خودا ئەرکی خستنەطەڕو بەکارهێنانی زەوی طرتۆتە ئەستۆی مرۆظ و تواناو دەسەلاَتی داونەتێ بەسەر طیانلەبەرانء بەکارهێنانی رووەكء درەختەکانیش بەمەش ڕاستییەکی طرنطی ئاشکرا کرد ئەویش ئەوەیە کە زەوی لە ڤێناوی مرۆظدا درست کردوەو کردوونی جێطري خۆي لەسەر زەوی بروانە (ڤەیدابوون 2: 15)

ڤوختە: مرۆظ بوونەوەرێکە کە بوونی ماددیء ڕوحی هەیە، واتا جەستەو ڕوحی هەیە مرۆظ تاکە بوونەوەرە کە توانای بیرکردنەوەی لۆجیکی هەیە، تاکە بوونەوەرە کە خاوەنی ویذدانەو یارمەتی دەدات بۆ جیاکردنەوەی ضاکەو خراپە هەروەها بیرو هۆشي بەهێزی هەیە کە یارمەتی دەدات بۆ ناسینی شتەکان بەبێ بیرکردنەوە لێیان. توانای داهێنانی هەیە، لەوش طرنطتر توانای ناسینء دواندنی خودای هەیە.

ڤ5 / (2: 24) ئایا هاوسەرطیری مرۆظ دایمەزراندووە یان خودا؟

تێبینی: دامەزراوەیەکی کۆمەلاَیەتیە خودا بۆخۆی دایناوە

أ) هاوسەرطیری بیرۆکەیەکی خودایەو دامەزراوەی خۆیەتی (ثەیدابوون 1: 2) خودا لەمرۆظدا ثێداویستی هاوسەرطیری داناوەو دەست ثێشخەری کرد بۆ خولَقاندنی ذن بۆ ثیاو هەروەك خودا جلَەوی کارەکەی طرتە دەست لەدامەزراندنی ثەیوەندی هاوسەری لەنێوان ثیاوو ذندا ثێش ئەوەی ذن و ثیاو بکەونە طوناه و هەلَەوە خودا هەلَسا بە دامەزراندنی ثەیوەندی هاوسەرطیری بۆئەوەی ثەیوەندویەکی باش بێت لەم لایەنانەی خوارەوە.

1. کاتی هاوسەرطیری ثێویستە لەسەر هەریەك لەذن و ثیاو لای دایك و باوکیان نەمێنن.
2. ثەیوەندی هاوسەرطیری ثەیوەندیەکە لەنێوان یەك ذن و یەك ثیاو بەشێوەیەك کەثێویستە ثیاو بەشێوەیەکی هەمیشەیی بەذنەکەیەوە طریَ بدریَ.
3. ثەیوەندی سێکسی تەنها بۆ ئەم ذن و ثیاوەیە (ذن و مێرد) وەتەنها دوای هاوسەرطیری دەست ثێدەکات تەنها لەضوار ضێوەی ئەم ثەیوەندیەدا نەبێت ئەنجام نادرێت.

ب) خودا خۆی ثاریَزطاری لە هاوسەرطیری کرد دوای ئەوەی ذن و ثیاو کەوتنە طوناهەوە مەسیحی خوداوەندمان لەمەتا 19 و ثۆلَسی نێردراو لەنامەی ئەفەسۆس جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە هاوسەرطیری لەبنەرِەتدا خودا دایمەزراندووە ثێویستە لەسەر هەموو زەوی بەردەوام بێت.

ث6 / ئایا ثێویستە لەسەر خەلَکی لەزاوزێیەك بەردەوام بن بەبێ هیض بەندو رێسایەك؟

تێبینی: ئەرکی زاوزێ کردن و زیادکردنی دانیشتوانی زەوی.

أ) ثێش کەوتنە ناو طوناهەوە: تێبینی دەکریَ کەئەم کارە دوای ثەیدابوون1: 26 - 27 درابێت خودا مرۆظی لەسەر وێنەی خۆی دروستکرد ثێش ثەیدابوون 3 کەباس لەضۆنیەتی طوناهکردنی ئادەم و حەوا دەکات بۆیە ثێویستە ئەو کارەی لە ثەیدابوون 28 دا هاتووە لەذێر رۆشنایی ئەوەدا لێك بدرێتەوە کە تێیدا هاتووە لەبنەرِەتدا مەبەستی خودا ئەوەبووە کەزەوی ثربکات لەو مرۆظانەی کە وێنەی خودا هەلَدەطرن وەك ئەوەی کەثێویست بوو وابن ئەطەر ئادەم و حەوا نەکەوتبنایە طوناهەوە خودا زەوی بەدی هێنا تا ثری بکات لەو مرۆظانەی دەیناسن و خۆشیان دەویَ و دەیثەرستن و رِێطەی ئەو بطرن و شکۆداری بکەن بەواتایەکی تر خودا زەوی دروستکرد کەثرِی بکات لەو خەلَکانەی لەضاکەو باشیدا لەو دەضن (ئەفەسۆس 4: 24).

ب) دوای کەوتنە طوناهەوە: بەلاَم لە ثەیدابوون 5: 1-2 دەخوێنینەوە کە ئادەم دوای کەوتنە طوناهەوە کورێکی لێکەوتەوە وەك خۆی و وێنەی خۆی بەم شێوەیە لەو کاتەوە کە ئادەم و حەوا کەوتنە طوناهەوە، زەوی بەو کەسانە ثر بوو کە وێنەی خودایان هەلَنەطرتبوو وەك ئەو دۆخەی ثێش کەوتنە ناو طوناه سەرەرِای ئەوەش ثلانی بنەرِەتی خودا نەطۆرِا.خودا ئێستاش دەیەویَ زەوی ثربکات بەو کەسانەی لەسەر وێنەی ئەون و لەو دەضن (ثەیدابوون 9: 1) بەهۆی کاری رِزطاربوون کە عیسای خوداوەند ثێی هەستا،ئەو خەلَکانەی باوەرِیان بە خوداوەند عیسای مەسیح و کارە رِزطاریکەرەکەی هەیە بوونە بوونەوەری تازە (2کۆرنسۆس 5: 17 ئەفەسۆس 20: 4-24) لەبەرئەوە باوەرِداری مەسیحی کاتێك بیر لەوکارانە دەکاتەوە کە تایبەتن بە زۆربوونی ذمارەی دانیشتوانی جیهان یان رِیَکخستن زاوزێکردن و ذمارەی ئەو منداڵانەی کە ثێویستە ذن و مێرد بیانخەنەوە ثێویستە لەسەر هەر (باوەرِدارێکی مەسیحی) مەبەستی خودا لەبەر ضاو بطریَ لە ثرِکردنی زەوی بۆ مرۆظ، بەلاَم نەك هەر مرۆظێك بەلَکو بەمرۆظیَ لەوێنەی خودا، بەشێوەیەکی طشتی خودا سەربەستی دەدات بە ذن و مێرد لەسەر وەضە خستنەوە و زاوزێکردن. بەلاَم لەهەمان کاتدا بەرثرسیارێتی ثرِکردنی زەوی بە مرۆظ کە وێنەی خودا هەلَبطرن دەخاتە سەرشانیان.

ث7/ (28: 1) ضۆن مرۆظ دەتوانیَ هەستیَ بە ئەرکی ملکەضکردنی زەوی؟

تێبینی: ئەرکی بەرِێوەبردنی زەوی و سەرثەرشتیکردنی لەجیاتی خودا

أ) ووشەی (ملی ثێکەض دەکات) لێرە بەمانای ووشە: دەستی بەسەردا دەطریَ یان دەسەلاَتی بەسەردا دەشکیَ، یان رِایدەهێنی دەطەیەنیَ. ئەرکی ذن و ثیاو ئەوەیە کە ئاوەدانی و شارستانیەتی بۆ ئەو شوێنانە بهێنن کە بە بوونەوەرانی خودا ئاوەدان نەکراونەتەوە.
مەبەست لەوەش ئەوەیە کە ئەو شوێنانەی ئاوەدان نین ئاوەدانیان بکەنەوە و زەویە بیَ ثیتەکان ثیتداربکەن.
طیانلەبەرە کێویەکان مالَی بکەن و رِایان بهێنن بۆ ئەوەی بۆ بەکارهێنان بشێن. هەروەها ثێویستە لەسەریان کە یاسا سروشتیەکانی بوون بدۆزنەوە. واتا ثیادەی زانست بکەن بە بەرثرسیارێتیەوە. ئەم یاسا فیزیایی و کیمیاییانە بە شێوەیەك بەکار بهێنن کە ضاکەی مرۆظی تێدا بیَ. سەرەرِای ئەوەش ئەم مافی ثیادەکردنی زانست و کشتوکاڵ و ثیشەسازی مافیکی رِەها نیە بەلَکو مافێکە کە هەندێك سنوور و بەندی خۆی هەیە.

ب) ووشەی (ملی ثێکەض دەکات) هەروەها مانای ضاودێری دەکات. یان ثاریَزطاری دەکات دەطەیەنیَ.لەبەرئەوە ئەرکی ذن و ثیاو ئەوەیە کە ثاریَزطاری لە بوونەوەرانی خودا بکەن لەهەر بەکارهێنانێکی خراث و نابەجیَ و تێکدان و رِووخاندن. بەکارهێنانی دەستکەوتەکانی زەوی سنوری هەیە کە خودا کێشاویەتی.
کەس مافی ئەوەی نیە کە بەخراثی دەستکەوتەکانی زەوی بەکاربهێنیَ یان بەکاریان بهێنیَ بۆ بەدیهێنانی قازانجی تایبەتی یان بە ئامانجی زیانطەیاندن بە ئەو خەلَکانەی تر کە لەسەر زەوی دەذین.

خەڵکی مافی ئەوەی نیە کە بوونەوەرانی خودا بەخراپی بەکار بهێنن بۆ ئیسکردنی ذینطەو ئاو و هەوا بە شێوازێك کە هاوسەنطی ووردی ئەم طەردوونە تێك بضێ، ضونکە ئەمە دەبێتە هۆی لەناو ضونی ڕەطەزی مرۆظ لەسەر زەوی. هەروەها خەڵکی بۆیان نیە بەهۆی خراپ بەڕێوەبردنەوە دەستکەوتەکانی زەوی ئەرت و بلاَو بکەن ضونکە هەذاری و برسیەتی لێ دەکەوێتەوە.

ج) ئەرکی ملکەضکردنی زەوی طەیاندنی ڕۆشنبیری کتێبیی و باوەری مەسیح دەطرێتەوە بۆ هەموو خەڵکی جیهان.
کلتوری هەر نەتەوەیەك بریتیە لە تێڕوانینی بۆ جیهان و ماف و ڕاستی بەهاکان. نەتەوە لە قەناعەت و شارەزایی و هەڵسوکەوت و ئەیوەندیەکانی و یاساکانی(داب و نەریت) یەوە طوزارشت لە تێڕوانینی خۆی دەکات.
دوای کەوتنە ناو طوناهەوە ووردە ووردە نەتەوە و طەلەکان تووشی لادان بوون لە ڕێطای خودا و ڕۆشنبیری.
بە تێئەڕبوونی ساڵەکان خەڵکی وایان لێهات دوور لەخودا بذین، ئەمەش وایکرد کە کەلتور و ڕۆشنبیریان زیاتر تێکەڵاَوی طوناهو خراثەکاری بێت.لەبەر ئەمە خودا تەنها مەبەستی طۆڕینی خەڵك نیە بەڵکو طۆڕینی کلتور و ڕۆشنبیریشیان.
خودا دەیەوێ طەلێك بۆخۆی دروست بکات ڕۆشنبیریەکی تایبەتیان هەبێت کە دەکرێ بە (ڕۆشنبیری خودایی) ناوی ببەین لەسەر ئەم زەویە.لەکاتێکدا کە هەڵسوکەوتی مرۆظ بابەتی ڕاطەیاندنی خودایە لەکتێبی ئیرۆزدا، ئەوا زۆربەی ڕێنماییەکان لە کتێبی ئیرۆزدا بە شێوەی ڕاستەوخۆ ئامانجی طۆڕینی کلتور و ڕۆشنبیری خەڵکە.

ث8/ خەڵکی ضۆن دەتوانن ئەرکی دەسەلاَت بەسەراطرتنی زەوی تەواو بکەن؟
تێبینی:
أ) ووشەی (دەسەلاَتی بەسەردا دەطرێ) لێرە بەمانای ووشەی لە بالاَدەستی لەبەرئەوە مەبەستی ذن و ئیاو ئەوەیە کە دەسەلاَتیان بەسەر بوونەوەرەکانی خودا هەبێ لە ئاسمان و لەسەر وشکانی و لە دەریادا. بۆ نمونە لە ئەندەکان 10: 12 دەفەرموێ (ڕاستودروست بایەخ بە طياني ئاذەڵەكەي دەدات، بەلاَم بەزەيي بەدكاران دڵرەقيية).بەم شێوەیە ئێویستە کە باوەڕداری مەسیحی بەزەیی بە طیانلەبەراندا بێتەوە و طرنطی بە هەموو ئەو طیانلەبەراندا هەبێ کە لەذێر ضاودێری ئەودان لەبەرئەوە ئێویستە کە باوەڕداری مەسیحی طرنطی بە بوونەوەرانی خودا بدات.

ب) ئەرکی مرۆظ ئەوەیە کە ئەم طیانلەبەر و باڵندە و ماسیانە بۆ سوودی خەڵك بەکاربهێنێ ئێویستە لەسەر خەڵکی کە لەڕێطای بڕیاردانی ڕاست و حەکیمانەوە کە سوودی خەڵکی تێدا بێت دەسەلاَت بەسەر ئەم بوونەوەرە زیندوانەدا هەبێت.ئێش ئەوەی مرۆظ بکەوێتە طوناهو هەڵوەی خودا هەر ڕووەکێك کە تۆوی هەڵطرتبێ و هەر درەختێك بەری هەبێ دای بەمرۆظ.تەنانەت دوای کەوتنە ناو هەڵەو طوناهیشەوە و فەوتانی جیهان کاتی ڕودانی لافاوی مەزن،خودا ذمارەیەکی زۆری طیانلەبەر و ماسی و باڵندەکانی بە مرۆظ بەخشی بۆ ئەوەی ببێتە سەرضاوەی خۆراك بۆیان، ئێمە لە ئەیدابوون 9: 3 دەخوێنینەوە..

ج) ئەرکی دەسەلاَتداری مرۆظ تەنها طیانلەبەران و ماسی و باڵندەکاندا دەبێ، خودا ئەرکی دەسەلاَتی مرۆظی بەسەر مرۆظدا نەداوە بە مرۆظـ ئەوەش مانای ئەوەیە کە هیض طەلێك بۆی نیە دەسەلاَت بەسەر طەلێکی تردا بطرێ و بیضەسثێنێت و ستەمی لێبکات یان بیکوذێ.مافی هیض نەتەوەیەك نیە کە بەسەر نەتەوەیەکی تردا بالاَ دەست بێت.
هەروەها کەسێك لە هیض نەتەوەیەك بۆی نیە هیض مرۆظێك بضەوسێنێتەوە یان کۆیلەی بکات ئەطەر لەنەتەوەکەی خۆی بێت یان لەنەتەوەیەکی تر.

د) ئایا باوەڕدارانی مەسیحی دەتوانن بضنە ناو دەسەلاَتەوە؟ لە ئەیمانی کۆندا ئاشای مەزن هەبوون وەك داود و هەروەها کەسانی مەزنی وەك موسا و یوسف و دانیال و نحمیا هەبوون کە ئۆستی حکومی طرنطیان هەبووە لە هەندێك لە وولاَتانی طرنطدا وەك میسر و فارس. ئەمانە کاریطەری طەورەیان لەسەر ئەوانە هەبووە لە دەوریان بوون.لە ئەیمانی نوێ دا دەبینین نیقودیمۆس ئەندامێکی دیار بوو لە دەسەلاَتی یەهودیدا.لە لۆقا 7 و کردار 10 هەندێك لەڕابەرە سەربازییەکانی ڕۆما مەسیحی بوون هەروەها لە کرداری نێردراوان 8 ئەو وەزیرە حەبەشییە بووبە مەسیحی و لە کرداری نێردراوان دەسەلاَتداری قوبرس بوو بە مەسیحی لە کردار 7 یەکێك لە ئەندامانی ئەنجومەنی شار لە ئەسینا بووبە مەسیحی.
خوداوەند ئیسای مەسیح بۆ ئەوە هات کە خەڵکی لە هەموو لایەنەکانەوە ڕزطار بکات. ئەمە ئەوانەش دەطرێتەوە کە لە حوکم و دەسەلاَتدان. کاتێك ئەو کەسانەی لە ئۆستی دەسەلاَتدان دەبن بە باوەڕدارانی مەسیحی کاریطەری زۆر جوانیان دەبێ لە ضوارضێوەی ئۆستەکانیاندا. بۆیە لە(1تیمۆساوس 2: 1-4)دەخوێنینەوە کە ئێویستە لەسەر باوەڕدارانی مەسیحی کە نوێژ بکەن لە ئێناوی هەموو خەڵکیدا بە شێوەیەکی طشتی و لە ئێناوی ئاشاو خاوەن دەسەلاَتەکان بەشێوەیەکی تایبەتی ضونکە خودا دەیەوێ بەرەو زانینی ڕاستی برۆن و ڕزطاری بە دەست بهێنن، بۆیە ئێویستە لەسەر باوەڕداری مەسیحی کە بطەنە دەسەلاَت لە وولاَتەکانیاندا.

ه) ئەرکی دەسەلاَتداری مرۆظ هیض شتێك لە دەرەوەی ضوار ضێوەی زەوی ناطرێتەوە، بۆیە نابێ مرۆظ سامان و دەستکەوتەکانی لە ئێناوی دۆزینەوە و ئاشکراکردنی ئاسمانی دەرەوەدا لە کیس بدات لەو کاتەدا کە خەڵکی بە ملیۆن لەسەر زەوی بەدەست هەذاری و بێ بەشییەوە دەناڵێنن.

هەنطاوی 4: جێ بەجێ بکە
بیربکەوە: کام لەم ڕاستیانەی لەم بڕطە کتێبییەدا هاتوون وە جێبەجێ کردنی کردەیی بۆ باوەڕداران دەشێت؟

بةشدارى بكةو تؤمارى بكة: وةرن بابةتيةكةوة بيربكةينةوة و هةنديَك لةو جيَبةجيَكردنانة تؤمار بكةين كة دةتوانين لة ئيَدابوون 1: 24- 2: 25ثوختةى بكةين.
بيربكةوة: ئةو جيَبةجيَكردنة ضية كة خودا لةتؤى دةويَت كة بيطؤرى بؤ كارى كةسى
تؤماري بكة: ئةم جيَبةجيَكردنة كةسية لةدةفتةرةكدا تؤمار بكة هةست بةسةربةستى بكة لة بةشداريكردن و لة جيَبةجيَكردنى كة خودا خستويةتية دلَيةوة.
(لة بيرت بيَت) كة ئةندامانى هةر طروثيَك رِاستى جؤراوجؤر جيَبةجىَ دةكةن يان هى ترى لىَ هةلَدةهيَنجن

1- ضةند نمونةيةك لة جيَبةجيَكردنى ثيَشنياركراو

1: 27 هةميشة لةبيرت بيَت كة خودا تؤى خولقاندووة بؤ ئةوةى لةم جيهانةدا لةسةر ويَنةى ئةو بى

1: 28 بةكارايى كار بكة بؤ ثركردنى ئةم زةوية بؤ خةلَكانيَك كة ويَنةى خودا هةلَدةطرن.رِؤلَةكانت و رِؤلَةكانى تريش رِابهيَنة بؤ ئةوةى خوداوةند عيساى مةسيح بناسن و بطؤرِيَن و ببن بةشيَوةى ئةو.

1: 28 بةسيفةتى ئةوةى كة قوتابى خوداوةند عيساى مةسيحى.ئةو ياسايانة بدؤزةرةوة كة خودا لةبوونةوةرى خؤيدا دايناوة.ئةمةشماناى ئةوةية كة بةشيَوةيةكى بةرثرسيار زانست ثيادة بكةى و ئةم ياسا فيزيايى و كيمياييانة بة شيَوةيةى كة خيَر و ضاكةى مرؤظى تيَداية.

1: 28 ثاريَزطارى لة خولقيَنراوةكانى خودا بكة و لةبةكار هيَنانى خراث و تيَكدان و ويَرانكارى بيانثاريَزة.

1: 28 سووربة لةسةر طةياندنى رِؤشنبيرى كتيَبى ثيرؤز و مةسيحيةت بؤ هةموو خةلَكى سةر زةوى

1: 28 سووربة لةسةر بريارى حةكيمانة و دروست كة ثةيوةنديان بة بالَندة و طيانلةبةران و سامانة ئاويةكان بةشيَوةيةك كة ضاكةى خةلَكى تيَدا بيَت.

1: 28 ئةطةر باوةرِداريَكى مةسيحى لة ثؤستيَكى حكوميدا بوو هانى بدة كة كاريطةرى طةورةى هةبىَ لةسةر كؤمةلَطا.

2- نموونة لةسةر جيَبةجيَكردنى كةسى:

أ) ثيَشتر تيَطةيشتنى قوولَى ئةو رِؤشنبيريةت بةدةستهيَناوة كة خودا خستويةتية ئةستؤى باوةرِدارانى مةسيحى.يةكيَك لةو بةرثرسياريَتيانةى باوةرِدارى مةسيحى ثاريَزطاريكردنى خولقيَندراوى خوداية.بؤية وةك باوةرِدار ثيَويستة لةسةرمان ئةمانةى خوارةوة لةبةر ضاو بطرين:

1-واز هيَنان لة ويَرانكردنى سروشت و تيَكدانى سيستةمى ذينطة.نمونةى ئةمةش دةستةبةر داربوونى لة لةناو بردنى ئةو ضينة ئؤزؤنةى كة بةرطى زةوية.وةستاندنى ويَرانكردنى دارستانة باراناويةكان و لةوةرِاندنى بىَ بةزاييانة و بىَ سنوور كة دةبىَ بةهؤى رِووتاندنةوةى زةوى و وةستاندنى كوشتنى،ئةو طيانلةبةرانةى هةية لة زنجيرة رِةطةزةكانى خواردن.

2-واز هيَنان لة ثيسكردنى جيهان (ذينطة). نموونةى ئةوةش وةستاندنى ثيسكردنى ئاو لةئةنجامى تيَفرِيَدانى ماددة ذةهراويةكان و ثاشةرِؤكانى ثيشةسازى لة رِووبار و دةرياكان.وةستاندنى ثيسكردنى هةوا بة هؤى هؤيةكانى طواستنةوة و نةبوونى ياسا و رِيَساى دروست بؤ دروستكردن و كارطةكان و وةستاندنى ثيسكردنى دةنطى (ذاوةذاو).

3-وةستاندنى ئةو تاقيكردنةوانةى كة زيان بة زانستى كشتوكالَ دةطةيةنن نموونةى ئةمةش وةستاندنى كوتانى ئةو ئاذةلاَنةى كة مرؤظ دةيانخوات بة هؤرمؤنى طةشة. وةستاندنى ماددةى هيَشتنةوة و رِةنطة ثيشةسازييةكان لة خواردةمةنيدا. وةستاندنى طؤرِين و دةستكارى كردنى خؤراك لة رِيَطةى ياريكردن بة ئةندازةيى جينةكان.

4-وةستاندنى ئةو كارة ثيشةسازيانةى كة زيان بةخشن لة ضوارضيَوةى زانستى ثيشةسازى. نموونةى ئةمةش وةستاندنى دروست كردنى ماددةى جةنطى وةكو كيميايى و بةكتريايى.

5-وةستاندنى كارة تةندروستية زيان بةخشةكان. نموونةى ئةمةش وةستاندنى لةباربردنى كؤرثة و كوشتنى منداالَن و لةبةر ناضارى وةستاندنى بةكار هيَنانى ئةندازةى جينةكان لةسةر مرؤظ.

ب) هاتيتة ئةو باوةرِةى كة ئةركى رِؤشنبيرى كة خودا خستويةتية ئةستؤى كلَيَسا تةنها بريتى نية لة كاروبارى تايبةت بة سروشت. بةلَكو بة ثيَى ثيَويستى ثيَويستة بابةتةكانى هزرى و سؤزدارى و دةروونى و كؤمةلاَيةتى رِوحيش بطريَتةوة.

1-لةلايةنى ئةريَنيةوة: لةسةر باوةرِدارانى مةسيحى ثيَويستة كة رِؤلَيان هةبىَ لة قةلاضؤكردنى درؤ و كارو بابةتى سيَكسى و تووندرةوى،بة تايبةتى كة لة هؤيةكانى رِاطةياندن و رِؤذنامة و طؤظار و تةلةفزيؤنيدا زؤر بلاَوبؤتةوة.هةروةها ثيَويستة رِووبةرووى ئةو ياسايانة ببنةوة كة نةرمى دةنويَنن لةطةلَ هاوجووت بوونى هاورِةطةزى جودا خودازى و خاسيةت، هةروةها ثيَويستة دذايةتى هةموو جؤرةكانى طةندةلَى و قوماركردن و تيروثشكى ىانةس‌ىب و شيَوةكانى ترى يارى بكريَت كة زؤر كةس سةرطةردان دةكةن.هةروةها ثيَويستة لةسةر باوةرِدارانى مةسيحى كة دذايةتى بةرهةم هيَنان و فرؤشتنى ماددة هؤشبةرةكان بكةن.

2-لة لايةنى ئةريَنييةوة: ثيَويستة لةسةر باوةرِدارانى مةسيحى كة بةشدارى بكةن لة ملكةض ثيَكردنى خراثة و بىَ باوةرِى لة رِيَطاى بلاَوكردنةوةى باوةرِى مةسيحى. هةروةها ثيَويستة لةسةريان كة بةشدارى بكةن لة سنووردانان بؤ ثيَنةطةيشتنى

ذیانی باوةرِدار بة رِیَطای كردنة قوتابی. ثیَویستة لةسةریان كة بةشداری بكةن لة رِزطاربوون لة خراثةكاری كؤمةلاَیةتی و بةها بالاَكان سةرةرِای ئةمةش ثیَویستة كة بةشداری بكةن لةدةزطا بةسوودةكانی وةك نةخوَشخانة و خانةی ضاودیَری و بةسالاَضوان و دةزطاكانی فیَركاری و شویَنة دروستةكانی كات بةسةر بردن كة كاریطةری مةسیحی رِاستةقینةیان هةیة لة جیاتی كارة خراثةكانی دذ بةخودا. هةروةها ثیَویستة كة بةشداری بكةن لة ثیَشكةش كردنی رِاویَذ بة خةلَكی و ضارةسةركردنی برینةكانیان و دلَة شكاوةكانیان بةم شیَوةیة دةبینین كة ئةركی رِؤشنبیری مرؤظ هةموو لایةنةكان دةطریَتةوة و هةموو سروشتیش دةطریَتةوة و هةموو رِؤشنبیری مرؤظ لة خؤ دةطریَ.

<u>هةنطاوی 5: نویَذ بكة.</u>
وةرن با بةنؤرة نویَذ بكةین بةشیَوةیةك كة هةریةكة نویَذ بكات دةربارةی رِاستیةك كة خودا فیَری كردووین لة ئایةتةكانی 24:1 – 25:2.
(لة نویَذةكةتدا بةدةنط ئةو شتة وةبضؤ كة لةوانةی كتیَبدا فیَری بووین.رِاهیَنان بكةن لةسةر نویَذی كورت كة لة رِستةیةك یان دوو رِستة ثیَك دیَت.بیرت بیَت كة هةر ئةندامة دةكریَ نویَذ بؤ شتیَكی جیاواز بكات)

5	**نویَذ** (8 خولةك) نویَذی ثارِانةوة

لة طروثی دوانی یان سیانیدا لة نویَذكردن بةردةوام بن.نویَذةكانتان بةرز بكةنةوة لة ثیَناوی یةكتری و خةلَكیدا لةم جیهانةدا.

6	**ئةركی مالَةوة** (8 خولةك) بؤ وانةی داهاتوو

سةرؤكی طروث: ئةم ئةركةی خوارةوة بة نوسراوی بدة بة ئةندامانی طروثةكةت یان.یان داوایان لیَبكة لة دةفتةرةكانیاندا بینوسنةوة.

1. ثةیمان بدة كة مةشق بة قوتابیان بكةی بؤ خوداوةند عیسای مةسیح.ئامؤذطاری بكة یان ئةو وانةی كتیَبةكة فیَر بكة كة دةربارةی (ثةیدابوون 24: 1-25)ة.لةطةلَ كةسیَكی تر یان طروثیَك لة خةلَكی.
2. خةلَوةی رِوحی: خةلَوةی رِوحی بكة بة ثشت بةستن بة نیوةی بەش **بخوێنیەوە** لة ثةرتووكی ثةیدابوون 12- هەتا 15 هةموو رِؤذیَك. شیَوازی ثرسیاركردن بةكاربهیَنة و تیَبینیةكانت تؤمار بكة
3. لةبةركردن: سروشتی طوناهكردن. رِوَما 3: 23 هةموو رِؤذیَك بةو ثیَنج ئایةتةی كؤتایدا بضؤوة كة لةبةرت كردوون.
4. نویَذ: بؤ كةسیَك یان شتیَكی دیاریكراو نویَذ بكة لةم هةفتةیةداو برِواننة خودا ضی دةكات (زةبوور 5: 3- 4)
5. هةر تیَبینیةكی تازة لة دةفتةرةكةتدا بنووسة كة ثةیوةستة بة ئامادةكردنی قوتابی تازة بؤ خوداوةند عیسای مةسیح و خةلَوةتی رِوحی ئایةتی لةبةركردن و وانةی كتیَبی و ئةم ئةركةی مالَةوة.